

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ

Найдьорова О. О.

2021 ЦНТУ м. Кропивницький

Зміст

Вступ	1
Законодавчі документи	3
Освітня діяльність, наукові дослідження	5
Міжнародний досвід	14

Вступ

У березні 2020 р. Генеральний директор організації ЮНЕСКО Одрі Азулай заявила, що через пандемію коронавірусу COVID-19 понад 1,5 мільярда молодих людей у 165 країнах світу не можуть відвідувати заняття через закриття загальноосвітніх навчальних закладів.

А запровадження карантину змінило життя кожного з нас, та особливо вплинуло на заклади освіти, змусивши пристосовуватись до новин умов надання освітніх послуг. Та все ж, питання дистанційного навчання в умовах пандемії коронавірусу залишається, як ніколи, актуальним.

Пандемічні обмеження стимулюють заклади вищої освіти в Україні здійснювати інноваційні рішення за порівняно короткий проміжок часу та запроваджувати дистанційне навчання з використанням різних веб-серверів, платформ, ресурсів та соціальних мереж.

URL: <https://nubip.edu.ua/node/79877>

Вплив COVID-19 на освіту — рекомендації та можливості для України (за матеріалами сайту URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/opinion/2021/04/02/the-impact-of-covid-19-on-education-recommendations-and-opportunities-for-ukraine>)

Закриття шкіл через COVID-19 спричинило значний збій у наданні освітніх послуг у всій Європі. Згідно даних з деяких країн регіону з найвищим рівнем доходу, пандемія призводить до погіршення результатів навчання та зростання нерівності. Щоб зменшити та подолати довгострокові негативні наслідки, Україні та іншим країнам необхідно впровадити програми відновлення освітнього процесу, захистити освітні бюджети та підготуватися до майбутніх потрясінь, за допомогою відновлення системи освіти за принципом «зробимо краще, ніж було».

На піку пандемії, 45 країн Європи і регіону Центральної Азії закрили свої школи, що позначилося на 185 мільйонах учнів. З огляду на

раптовість ситуації, вчителі та керівництво навчальних закладів були невідготівлені до цього переходу і були змушені терміново розбудувувати системи дистанційного навчання.

Одним з недоліків термінового розгортання дистанційного навчання є відсутність взаємодії між вчителем і учнем, яка неможлива в умовах онлайн-трансляції. Щоб налагодити взаємодію між вчителями та учнями, кілька країн проявили ініціативу та додали інші методи: соціальні мережі, електронну пошту, телефон і навіть пошту.

В Україні вже реалізовані заходи з підтримки дистанційного викладання та навчання. Спочатку це починалось із трансляції відео уроків на телебаченні та з використання онлайн-платформ дистанційного навчання. Такі організації, як EdCamp Україна організували в онлайні професійну підготовку і обмін досвідом для вчителів з питань дистанційного навчання. Спільно з ЮНІСЕФ Україна також провела інформаційні кампанії на кшталт «Школо, ми готові», щоб інформувати вчителів, керівників навчальних закладів, учнів та батьків про рекомендації для безпечного та безперервного навчання в умовах COVID-19 у 2020-21 навчальному році.

Останні дані демонструють, що закриття шкіл призвело до фактичного погіршення результатів навчання. Дослідження ще тривають, але перші дані, отримані в Бельгії, Нідерландах, Швейцарії і Великій Британії продемонстрували як погіршення результатів навчання, так і збільшення рівня нерівності. Викликає занепокоєння те, що рівень такого погіршення набагато вищий серед учнів із сімей з низьким рівнем освіти. Такі висновки підтверджуються дослідженням, яке демонструє, що діти із сімей з кращим соціально-економічним становищем отримали більшу підтримку від батьків щодо навчання в період закриття шкіл.

Отримані дані не тільки дають уявлення про країни регіону з найвищим рівнем доходу, але можуть бути використані для прогнозування результатів у країнах із середнім рівнем доходів, які, ймовірно, зазнають ще гірших наслідків. Незважаючи на свою значну технологічну спроможність, країни Європи з високим рівнем доходу зазнали погіршення результатів навчання та збільшення нерівності в результаті різкого переходу до віртуального навчання. Тому, такі наслідки, ймовірно, будуть ще більш відчутними в країнах з нижчим рівнем доходів, де технологічні можливості є набагато меншими, і більша частка сімей живе за межею бідності.

За стінами шкільних аудиторій, погіршення результатів навчання може призвести до ще більших довгострокових проблем. Більш низькі

оцінки за результатами тестування у майбутньому можуть стати причиною збільшення рівня безробіття.. І навпаки, покращення результатів навчання учнів призводить до значного збільшення рівня доходу протягом життя, а збільшення тривалості шкільної освіти дає збільшення на 8 - 9 відсотків рівня доходу протягом життя. У разі відсутності будь-якого втручання, спричинене пандемією COVID-19 погіршення результатів навчання, швидше за все, матиме довгостроковий кумулятивний негативний вплив на майбутній добробут дітей. Це включає погіршення результатів навчання, зменшення доступу до вищої освіти, менші можливості на ринку праці та нижчий рівень доходів у майбутньому.

Щоб пом'якшити наслідки впливу пандемії, а також створити більш стійку систему, яка може протистояти майбутнім кризам, ми хотіли б надати три основні рекомендації для України та інших країн - впровадження програм відновлення освітнього процесу, захист освітніх бюджетів, підготовка до майбутніх потрясінь.

Законодавчі документи

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс] : затв. М-вом освіти і науки України 20 груд. 2000 р. // Освіта.ua : [сайт]. - Київ, 2003. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
2. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 24 груд. 2015 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. - Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
3. Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 30.10.2013 р. № 1518 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.

4. Про затвердження Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466 : [станом на 14.07.2015 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
5. Про Концепцію Національної програми інформатизації [Електронний ресурс] : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР : [станом на 14.07.2013 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
6. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс] : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР : [станом на 16.10.2012 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2012. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
7. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 [Електроннийресурс] : наказ МОН № 406 від 16.03.2020 р. // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0406729-20#Text> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
8. Про створення Всеукраїнської асоціації «УРАН» [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 13.03.2006 р. №181 // URAN: [офіц. портал Асоц. користувачів Укр. науково-освітньої телекомунікаційної мережі «УРАН»]. – Київ, 2006. – Режим доступу: <http://www.uran.net.ua/~ukr/frames.htm> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
9. Про створення Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 26.04.2004 р. № 335 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2004. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0335290-04#Text> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.

10. Про створення Українського центру дистанційної освіти [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 7.07.2000 р. № 293 / Освіта.ua : [сайт]. – Київ, 2000. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/3137/ (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
11. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.

Освітня діяльність, наукові дослідження

12. Дистанційне навчання в глобалізованому світі [Електронний ресурс] : міжвузівський наук.-метод. семінар, 17 лют. 2021 р., м. Київ : тези доп. / Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ : КНТЕУ, 2021. – 101 с. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/196384ea83ea51e56a6cfd365040b38a.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
13. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 берез. 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с. – Режим доступу: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
14. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій [Електронний ресурс] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Глухів, 2 квіт. 2021 р. / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. - Глухів, 2021. - 216 с.- Режим доступу: http://tpgnpu ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
15. Світовий досвід організації та розвитку університетської системи дистанційного навчання [Електронний ресурс] / уклад. : І. В. Кулага, Д. О. Ільницький, С. О. Стрельник [та ін.] / Інститут вищої освіти КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – Київ, 2013. – 38 с. - Режим доступу:

- [https://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka\(1\).pdf](https://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka(1).pdf) (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
16. Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи [Електронний ресурс] : VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 08 квіт. 2021 р. м. Тернопіль / М-во освіти і науки України, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, Ченстоховський політехн. ун-т (Польща) [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. – 165 с. - Режим доступу: <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/media/arhive/09.04.2021.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
17. Барановська, Л. В. Особливості підготовки викладача закладу вищої технічної освіти в умовах змішаної форми освітньої діяльності [Електронний ресурс] / Л. В. Барановська, М. М. Барановський // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 9-16. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
18. Біленко, О. В. Дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах: переваги і недоліки [Електронний ресурс] / О. В. Біленко, Т. Г. Коляда // Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 14 квіт. 2020 р. / Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2020. – С. 16-18. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9967> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
19. Ваніна, Н. М. Використання дистанційних методів навчання в професійній освіті (машинобудування) [Електронний ресурс] / Н. М. Ваніна // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 64-66. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.

- 20.Гамалій, В. Ф. Підготовка сучасного економіста за дистанційною формою навчання: переваги та недоліки [Електронний ресурс] / В. Ф. Гамалій, І. В. Ніколаєв, Б. В. Дмитришин // Бізнес Інформ. - 2011. - № 6. - С. 158-160. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6367> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 21.Глевацька, Н. М. Проблеми та перспективи дистанційного навчання як чинника людського розвитку в період пандемії [Електронний ресурс] / Н. М. Глевацька // Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 21 квіт. 2021 р. - Кропивницький : ЦНТУ, 2021. - С. 32-34. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11301> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 22.Голоденко, І. О. Надання освітніх послуг закладами вищої освіти в умовах пандемії коронавірусної хвороби COVID-19 (проблемні аспекти) [Електронний ресурс] / І. О. Голоденко, Є. М. Корнеєва // Правова держава. -2021. - № 42. – С. 125-135. - Режим доступу: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/232411> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 23.Голощук, Р. О. Особливості впровадження технологій та методів дистанційного навчання в освітній процес [Електронний ресурс] / Р. О. Голощук, Н. О. Думанський // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". - 2015. - № 829 : Інформаційні системи та мережі. - С. 349-358. - Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/31464/1/24-349-358.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 24.Гребенюк, В. О. Чим відрізняється дистанційна освіта від заочної? [Електронний ресурс] / В. О. Гребенюк, І. О. Головка // Наукові записки : зб. наук. пр. - Кіровоград : КНТУ, 2007. - Вип. 8. - С. 31-33. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/4432> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 25.Гребенюк, В. О. Усі «за» і «проти» дистанційного навчання [Електронний ресурс] / В. О. Гребенюк, І. О. Головка // Наукові записки : зб. наук. пр. - Кіровоград : КНТУ, 2009. - Вип. 9. - С. 104-107. - Режим

- доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/5161> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
26. Гузенко, О. В. Smart–освіта в умовах сучасного університету: опис досвіду [Електронний ресурс] / О. В. Гузенко // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 76-79. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
27. Жесан, Р. В. Врахування елементів сегментації ринку освітніх послуг при створенні дистанційних курсів у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / Р. В. Жесан, Т. М. Котенко, А. Є. Солових // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. - Кіровоград: КНТУ, 2005. - Вип. 8. - С. 125-129. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/2599> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
28. Заярнюк, О. В. Дистанційна освіта у системі професійної підготовки інвалідів [Електронний ресурс] / О. В. Заярнюк // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Кіровоградської області : матеріали Першої регіон. наук.-практ. конф. молод. вчених, аспір. та студ., 18-19 трав. 2006 р. – Кіровоград, 2006. – С. 12-13. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/5500> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
29. Іванов, І. І. Дистанційна освіта в Україні: погляд викладача [Електронний ресурс] / І. І. Іванович, Е. В. Лузік, Н. І. Демченко // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 21-23. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
30. Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України [Електронний ресурс] / Державна служба якості освіти : [сайт]. – Електрон. дан. – [Україна], 2020. – Режим доступу:

- https://old.sqe.gov.ua/images/materials/%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%B7%D0%B2%D0%BE/%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%97%D0%92%D0%9E.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
31. Кут, В. І. Модель консолідованих даних дистанційного навчально-консультаційного центру осіб із особливими потребами [Електронний ресурс] / В. І. Кут // Вісник національного університету "Львівська політехніка". - 2014. - № 783: Інформаційні системи та мережі. - С. 120-127. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/26249/1/13-120-127.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
32. Кучеренко, Наталія Дистанційне навчання як виклик сучасної університетської освіти: філософсько-правовий вимір [Електронний ресурс] / Наталія Кучеренко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". - 2018. - Вип. 20 : Юридичні науки, № 906. - С. 34-40. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/law/all-volumes-and-issues/volume-5-number-906-20-2018/remote-study-question-modern-university> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
33. Мігалуш, А. О. Дистанційна освіта для людей з особливими потребами: проблеми та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / А. О. Мігалуш // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. – 2007. – № 2(20). – Ч. 2. – С. 118–121. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8686> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
34. Мурашко, М. І. EdTech ринок - аналітичний огляд [Електронний ресурс] / М. І. Мурашко, С. О. Назарко, С. Г. Суворова // Економіка та держава. - 2021. - № 3. - С. 83-87. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2021/16.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
35. Ніколаєв, І. В. Застосування інтерактивних елементів дистанційного навчання в самостійній роботі студентів [Електронний ресурс] / І. В. Ніколаєв, Л. О. Чаговець // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів:

- теорія, методологія, практика : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 жовт. 2016 р., Хмельницький. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 167–168. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6870> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
36. Ніколаєв, І. В. Проблеми та перспективи впровадження технологій дистанційної освіти у навчальний процес [Електронний ресурс] / І. В. Ніколаєв // Бізнес Інформ. – 2015. – № 5. – С. 46–51. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6309> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
37. Олешко, А. А. Удосконалення дистанційного навчання у вищій освіті в умовах пандемічних обмежень [Електронний ресурс] / А. А. Олешко, О. В. Ровнягін, В. Р. Годз / Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон. журнал. – 2021. - № 1. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1936> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
38. Опанасенко, Я. Особливості педагогічної компетентності викладача в умовах дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс] / Я. Опанасенко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : наук. журнал. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. – № 4 (133). – С. 15-21. – Режим доступу: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10431> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
39. Отамась, І. Г. Інноваційні технології у відкритій освіті як складова саморозвитку суспільства України у період COVID-19: підтримка ЮНЕСКО [Електронний ресурс] / І. Г. Отамась // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 129-135. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
40. Пластун, В. В. Особливості підготовки педагога професійного навчання засобами QR-кодів в умовах дистанційної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Пластун, Т. В. Самусь // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали

- всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 212-213. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 41.Свяцький, В. В. Вебінар як складова дистанційної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Свяцький, О. В. Скрипник // Dny vědy – 2015 : materiály XI mezinárodní vědecko-praktická konference, 27 březen - 05 dubna 2015 roku, Praha, Česká republika. - Praha: Publishing House „Education and science” s.r.o., 2015. - Dil. 18. Matematika. Fyzika. Moderní informanční technologie. - S. 71-74. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6480> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 42.Свяцький, В. В. Етапи впровадження системи дистанційної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Свяцький // Trends of Modern Science – 2015 : materials of the XI International scientific and practical conference, may 30 - june 7, Sheffield, UK. – Sheffield : Science and education LTD, 2015. - Vol. 22. Modern Information Technologies. - P. 6-9. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6479> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 43.Свяцький, В. В. Критерії вибору засобів організації системи дистанційного навчання / В. В. Свяцький, О. В. Скрипник // Trends of Modern Science – 2014 : materials of the X international scientific and practical conference, may 30 - june 7, Sheffield, UK. - Sheffield: Science and Education Ltd, 2014. - Vol. 25. Modern information technologies. - P. 53-55. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6494> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 44.Свяцький, В. В. Стандарти якості дистанційного навчання [Електронний ресурс] / В. В. Свяцький // Aktuální vymoženosti vědy – 2015 : materiály XI mezinárodní vědecko-praktická konference, 27 června - 05 červenců 2015 roku, Praha, Česká republika. – Praha : Publishing House „Education and science” s.r.o., 2015. - Dil. 7. Fyzika. Matematika. Moderní informanční technologie. Výstavba a architektura. Technické vědy. - S. 40-42. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6481> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 45.Сибірцев, В. В. Дистанційний формат навчання персоналу підприємств [Електронний ресурс] / В. В. Сибірцев // Наукові праці Кіровоградського

- національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. - Кіровоград: КНТУ, 2012. - Вип. 21. - С. 71-76. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/342> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
46. Сидоренко, Т. М. Дистанційна освіта: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Т. М. Сидоренко, С. М. Петькун, О. М. Новак // Інноваційна педагогіка. -2021. – Вип. 35. – С. 45-48. - Режим доступу: <http://innovpedagogy.od.ua/archives/2021/35/10.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
47. Сисоєва, С. О. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України [Електронний ресурс] / С. О. Сисоєва, К. П. Осадча // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2019. - Т. 70. - № 2. - С. 271-284. - Режим доступу: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/8131/1/ITZN_2019_70_2_22.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
48. Скібіцький, О. М. Дистанційна освіта фахівців туристичного і готельно-ресторанного бізнесу [Електронний ресурс] / О. М. Скібіцький, В. О. Липчанський // Центральнoукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. - 2020. - Вип. 5. - С. 246-262. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11334> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
49. Стукало, Н. Вплив COVID-19 на вищу освіту в Україні [Електронний ресурс] / Н. Стукало, А. Сімахова // Universal Journal of Educational Research. – 2020. - 8(8). – Р. 3673-3678. – Режим доступу: <http://www.hrpub.org/download/20200730/UJER46-19591379.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
50. Султанова, Л. Ю. Актуальність дослідження проблеми підготовки викладача закладу вищої освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства [Електронний ресурс] / Л. Ю. Султанова, О. П. Цюняк // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 49-51. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.

- 51.Суятинова, К. Є. Дистанційна освіта у ЗВО у зв'язку із поширенням коронавірусу COVID-19 [Електронний ресурс] / К. Є. Суятинова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : VI Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 30 квіт. 2020 р. / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2020. – С. 72-74. – Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15364/1/24_Suiatynova.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 52.Технології організації дистанційного навчання в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Голик, В. М. Каліч, Р. В. Жесан, І. В. Волков // Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки : зб. наук. пр. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. – Вип. 4 (35). - С. 94–99. - Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11382> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 53.Ткаченко, Л. В. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти [Електронний ресурс] /Л. В. Ткаченко, О. С. Хмельницька // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2021. - № 75. – Т. 3. – С. 91-96. – Режим доступу: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/75/part_3/20.pdf (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 54.Ткачук, С. В. Дистанційні комунікації як інноваційний підхід в сфері освіти: маркетингові перспективи та переваги [Електронний ресурс] / С. В. Ткачук, С. А. Стахурська, В. О. Стахурський // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – 2021. – № 6 (241). – С. 40–47. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/35229/1/soulcr2021.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
- 55.Ханова, О. В. Технологія організації навчання в умовах змішаної форми освітньої діяльності [Електронний ресурс] / О. В. Ханова // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 2 квіт. 2021 р., м. Глухів. - Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. – С. 187-189. - Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2021/tezi_konf_02-04-2021.pdf (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.

- 56.Харун, В. Р. Практика дистанційного навчання під час Covid-19 [Електронний ресурс] / В. Р. Харун // Інформаційні технології в металургії та машинобудуванні : матеріали міжнар. наук.-техн. конф., м. Дніпро, 16-18 берез. 2021 р. – НМАУ : Дніпро, 2021. – С. 356-359. – Режим доступу: <https://journals.nmetau.edu.ua/index.php/itmm/article/view/740/620> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 57.Чорнописька, В. З. Технології дистанційного навчання у закладах вищої освіти: аксіологічно-правові засади [Текст] / В. З. Чорнописька, Н. В. Кучеренко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2019. - Вип. 21 : Юридичні науки. - С. 112-121. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/law/all-volumes-and-issues/volume-6-number-911-21-2019/distance-education-technologies-higher> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 58.Шевчук, Г. Й. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи [Електронний ресурс] / Г. Й. Шевчук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2021. - Вип. 79. - Т. 2. – С. 205-209. - Режим доступу: http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/79/part_2/46.pdf (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 59.Штихно, Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Штихно // Молодий вчений. - 2016. - № 6. - С. 489-492. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53321> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
- 60.Яцина, О. Ф. Формування професійної компетентності студентів в умовах дистанційного навчання / О. Ф. Яцина // Інноваційна педагогіка. -2021. – Вип. 31. – Т. 2. - С. 84-92. - Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_2/18.pdf (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.

Міжнародний досвід

- 61.Алієв, Х. М. Зарубіжний досвід упровадження дистанційного навчання в університетах [Електронний ресурс] / Х. М. Алієв // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. - Бердянськ : БДПУ, 2017. – Вип. 3. – С. 11-17. –

- Режим доступу: <https://pedagogy.bdpu.org/wp-content/uploads/2018/01/3-1.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
62. Кіщак, Тетяна Постковідне майбутнє вищої освіти та сталий розвиток: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань [Електронний ресурс]: [сайт] / Тетяна Кіщак, переклад Світлана Качмарчик ; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - 2021. – Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/node/91198> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
63. Кіщак, Тетяна COVID-19 та дистанційне навчання у закладах вищої освіти України: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань [Електронний ресурс]: [сайт] / Тетяна Кіщак, переклад Світлана Качмарчик ; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - 2020. – Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/node/79877> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
64. Нелін, Є. В. Вища дистанційна освіта в Італії: проблеми, сучасність і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Є. В. Нелін // Український педагогічний журнал. - 2016. - № 2. - С. 36-41. - Режим доступу: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/e90/e90c7774da7ae45cb733efa72e19df44.pdf> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
65. Павленко, Тетяна Жорсткий карантин в країнах ЄС: як організували дистанційне навчання країни – сусіди [Електронний ресурс] : [сайт] / Т. Павленко ; Центр українсько-європейського наукового співтовариства. – 2020. – Режим доступу: <https://cuesc.org.ua/novini/zhorstkij-karantin-v-krayinah-yes-yak-organizuvali-distantsijne-navchannya-krayini-susidi/> (дата звернення: 29.11.2021). - Назва з екрана.
66. Пилаєва, Тетяна Історія розвитку дистанційної освіти в світі [Електронний ресурс] / Тетяна Пилаєва // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. – Кіровоград : КДПУ, 2016. – Вип. 147. – С. 114-118. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nz_p_2016_147_30 (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.

67. Berezna, S. Higher Education Institutions in Ukraine during the Coronavirus, or COVID-19, Outbreak: New Challenges vs New Opportunities [Electronic resource] / S. Berezna, I. Prokopenko // Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. – 2020. – Vol. 12, Is. 1 Sup. 2. – P. 130-135. - Режим доступа:
<https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2771/pdf>
(дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
68. Brammer, S. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures [Electronic resource] / S. Brammer, T. Clark // British Journal of Management. – 2020. – Vol. 31. – . 453-456. - Режим доступу:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1467-8551.12425>
(дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.
69. Owen P. Hall. Editorial: COVID-19 and the Future of Management Education [Electronic resource]. – 2020. – Vol. 23. – Is.1. – P. 1-6. - Режим доступу:
<https://www.printfriendly.com/p/g/V7ncfC> (дата звернення: 29.11.2021). – Назва з екрана.